

SPOTKANIA MEDIEWISTYCZNE

23

Średniowieczne rozmowy człowieka ze śmiercią

8-9 czerwca 2011 (środa-czwartek), IBL PAN, Pałac Staszica

Zaproszenie do uczestnictwa w konferencji

Najważniejszy z wielu względów zabytek polskiej poezji średniowiecznej – *Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią* – nie był od pół wieku poddany gruntownym badaniom i wszechstronnej syntetycznej refleksji. Nawet gdyby ówczesna rozprawa edytorska Czesławy Pirożyńskiej była nienaganna i niedościgniona, po tylu latach rozwoju metod badawczych i wobec powstania studiów szczegółowych wymaga zastąpienia nową monografią i edycją krytyczną. Aby to umożliwić, należy zebrać, wyłożyć i ocenić dotychczasową wiedzę. Zamierzamy dokonać tego w książce zbiorowej, a poprzedzi ją konferencja w IBL PAN

Średniowieczne rozmowy człowieka ze śmiercią

– do udziału w której niniejszym zapraszamy. Planowany dzień to 8 czerwca 2011, ale przy większej liczbie zgłoszeń rozważymy przedłużenie.

Nie chcemy ograniczyć tematyki konferencji i książki do samego *Polikarpa*, ale z drugiej strony szukając twórczych uwarunkowań tego utworu nie powinniśmy schodzić na manowce czynników pozbawionych związku z zachowanym tekstem i klasą jego oczywistych paralel. Tak więc dopuszczamy artykuły o **tekstach dialogowych z udziałem personifikacji śmierci rozmawiającej z człowiekiem lub postaciami jemu równoważnymi**, nawet jeśli są również personifikacjami, jak np. *Życie w Dialogus vite et mortis*. Wpisujemy wówczas na mapę całkiem odrębny nurt w refleksji eschatologicznej toczący się korytami po terytoriach innych języków, ale na tyle bliski treściowo materii *Polikarpa*, że oba spotkały się w formie niecodziennej jak najdalej od swoich źródeł – mianowicie w przekładzie rosyjskim (1782).

Plon naukowy będzie optymalny, jeśli konferencja nie stanie się festiwalem oderwanych pomysłów interpretacyjnych, ale gdy poznamy referaty, których tematyka wypełni cztery główne rozdziały odpowiadające zasadniczym **kręgom problemowym**.

1. GENEZA. W tym rozdziale znajdują się prace ułożone w dwu grupach: jedna obejmuje rozważania nad tekstem łacińskim, druga zaś nad uwarunkowaniami powstania polskiego *Polikarpa* i innych wersji narodowych. Wiemy, że polski *Polikarp* oraz równoległe wersje słowiańskie wywodzą się z łacińskiej przypowieści dialogowej, będącej rozbudowanym exemplum dramatycznym. Różne jej redakcje znamy z 21 źródeł w zachowanych kodeksach. Ich treść należałoby fachowo przejrzeć przynajmniej z dwu względów. Kodeks z badanym tekstem często potrafi nam sporo powiedzieć o jego pochodzeniu, a jeszcze więcej o przeznaczeniu (funkcji) i użytkownikach, wśród których należy szukać autora.

Dociekania nad genezą tekstów wernakularnych dobrze będzie umieścić na osi współrzędnych **język – autor – środowisko**. Należałoby tu nie tylko szukać „nazwisk” źródłowo czy archiwistycznie, ale zgodnie z teorią literatury i wiedzą historyczną odtwarzać te trojaki czynniki, które złożyły się na wyłonienie się utworu (emergencja), jego kształt i funkcje, oraz drogi recepcji.

2. TRADYCJA TEKSTU (przekazy materiału tematycznego). Należy tu zgromadzić obserwacje przebiegu recepcji materiału *Polikarpa* we wszelkich językach i sztukach. Więc nie tylko późniejsze echa wersji wernakularnych w obrębie ich języków, ale i przekłady (znacząca recepcja ruska) oraz wskazania porównawcze na podobne materiały i teksty, zwłaszcza wcześniejsze. Mogą się dzięki porównaniom wariantów powyjaśniać szczegółowe zagadnienia, jak np. inne źródła polskiego *Polikarpa* obok II redakcji łacińskiej podstawy.

3. MECHANIZMY PRZEKAZU (adaptacje, transformacje gatunkowe, przekłady). Tutaj mieszczą się teoretycznoliterackie oceny obserwacji historycznych (poprzedni rozdział). Najważniejsze aspekty:

- status retoryczny (jaki etap dopracowania reprezentuje zabytek)
- relacje genologiczne (wielorakość, wymiennosc gatunków)
- drogi przekazu tekstów/materiałów między środowiskami (komunikacja artystyczna)
- intermedialność (transfery między rodzajami sztuk i mediami)
- performatywność (aspekt wykonawczy, ustność a piśmienność).

4. FUNKCJE materiału tematycznego i jego różnych tekstowych realizacji.

Nie chcemy tu przesądzać możliwych twierdzeń, ale oczywiście nasuwają się zastosowania z zakresu katechezy czterech rzeczy ostatecznych (ars moriendi), pomocy kaznodziejskiej, brackiej moralizacji (wielkopostnej) czy ogólnie kultury pogrzebowej.

Zgłoszenia tematów prosimy nadsyłać do **końca lutego 2011** na adresy mailowe podane niżej (najlepiej obydwoma dla pewności).

Prosimy o krótkie streszczenia – chętnie z odniesieniem do któregoś z rozdziałów niniejszego zaproszenia. Zapowiedzi te ukażą się na stronie konferencji i powinny umożliwić innym referentom zorientowanie się w charakterze pokrewnych propozycji, nam zaś ułatwić ułożenie spójnego programu obrad.

Organizatorzy

Dr hab. Andrzej Dąbrówka, Prof. PAN sitm@o2.pl

Dr hab. Paweł Stępień, Prof. UW pawel.stepien@uw.edu.pl